

**Crna Gora
Vlada Crne Gore**

MINISTARSTVO PROSVJETE I NAUKE

ZAVOD ZA ŠKOLSTVO

Katalog znanja - predmetni program

Engleski jezik, II strani jezik
I, II, III i IV razred srednje stručne škole

Podgorica 2008.

1. NAZIV NASTAVNOG PREDMETA**DRUGI STRANI JEZIK****NAZIV PREDMETNOG PROGRAMA****ENGLISKI JEZIK (DRUGI STRANI JEZIK)****2. ODREĐENJE PREDMETNOG PROGRAMA****a) Položaj, priroda i namjena predmetnog programa**

Engleski jezik zauzima posebno mjesto kao sredstvo komunikacije širom svijeta. U stručnim školama u Crnoj Gori može se izučavati kao prvi ili kao drugi strani jezik u okviru obaveznih predmeta.

Osnovni elementi nastave stranih jezika su učenje jezika i sticanje znanja o jeziku, pa je i suština nastave engleskog jezika u srednjoj stručnoj školi:

- osposobljavanje učenika/ca za uspješnu usmenu i pismenu komunikaciju na engleskom jeziku,
- stvaranje dobre lingvističke osnove za dalje izučavanje jezika.

Osim ovih, nastava engleskog jezika obuhvata i druge opšteobrazovne i vaspitne sadržaje (Vidi *Opšti ciljevi predmetnog programa*), a u stručnoj školi i upoznavanje sa jezikom struke.

b) Broj časova po godinama obrazovanja i nivoima postignuća

Razred	Strani jezik 4 – 7. godina učenja		
	Nedjeljni broj časova	Godišnji broj časova	Nivoi postignuća
I	2	70	A2
II	2	70	A2+
III	2	70	B1
IV	2	64	B1
Ukupno	8	274	Prag nivo

Nastavnik/ca je slobodan/na da **15-20%** nastavnih sadržaja oblikuje u zavisnosti od specifičnosti sredine/struke.

3. OPŠTI CILJEVI PREDMETNOG PROGRAMA

Ciljevi i zadaci učenja jezika se zasnivaju na uvažavanju potreba i učenika/ca i društva, na kompetencijama koje omogućavaju da se te potrebe zadovolje.

Nastava engleskog jezika po ovom programu ima za cilj da:

- omogućiti učeniku/ci da proširi svoju sposobnost sporazumijevanja izvan granica maternjeg jezika,
- stvori dobru lingvističku osnovu za dalje izučavanje jezika,
- osposobi učenike/ce da počnu da preuzimaju odgovornost za vlastito učenje i znanje, odnosno da počnu da izgrađuju svoje zahtjeve kao korisnici jezika i da oblikuju lične ciljeve učenja, vrednuju svoja dostignuća i trude se da ih poprave, pripremajući ih tako za samostalno i permanentno učenje,
- podstiče pravilan razvoj učenikove/cine ličnosti u intelektualnom, emocionalnom i moralnom smislu, njegovu/njenu kreativnost i osjećaj za lijepo,
- doprinese formiranju autonomne, demokratične, empatične ličnosti koja će, šireći svoja znanja o drugim narodima i kulturama i istovremeno razvijajući svijest o vlastitim kulturnim vrijednostima, biti sposobna da na primjeren način djeluje u interkulturalnom i plurilingvalnom okruženju.

Za realizaciju navedenih ciljeva učenici/e stiču jezička i druga znanja i kompetencije¹ koje su nabrojane u tekstu koji slijedi.

Lingvistička kompetencija

Učenici/e:

- upoznaju strani jezik na nivou fonetike, morfologije, sintakse, semantike, leksike i na tekstualnom nivou i osposobljavaju se za usmeno i pismeno sporazumijevanje.

Sociolingvistička kompetencija

Učenici/e:

- razvijaju sposobnost razumijevanja tekstova u pogledu njihove namjene i izvantekstualnih okolnosti sporazumijevanja,
- ovladavaju primjerenim načinima usmenog sporazumijevanja i neverbalnog reagovanja.

Diskursna kompetencija

Učenici/e:

- razvijaju strategije koje im omogućavaju da stvore primjeren usmeni i pisani tekst (organizuju, strukturiraju i prilagođavaju poruku).

Poznavanje strategija rješavanja problema u komunikaciji

Učenici/e:

- razvijaju strategije za rješavanje nesporazuma i savladavanje prepreka u sporazumijevanju.

Sociokulturološka znanja

---

¹ Vidi *Zajednički evropski okvir za žive jezike Savjeta Evrope*

Učenci/e:

- upoznaju važne aspekte društva i kulture zemalja engleskog govornog područja i postaju svjesniji/e sličnosti i razlika između svijeta u kojem žive i onog koji upoznaju kroz učenje engleskog jezika.

Poznavanje strategija samostalnog učenja

Učenci/e:

- upoznaju i razvijaju strategije samostalnog učenja (aktivnosti koje koriste pri sticanju, čuvanju i upotrebi znanja), čime se osposobljavaju za permanentno učenje.

4. SADRŽAJI I OPERATIVNI CILJEVI PREDMETNOG PROGRAMA

4.1. TEME

Porodica, dom i okruženje:	lični podaci, porodica; uslovi stanovanja.
Odnosi u porodici i društvu:	porodica, prijatelji, poznanici, susjedi; posjete, dogovori, pozivnice, dopisivanje, klubovi i udruženja; ljubav i prijateljstvo, problemi i sukobi.
Slobodno vrijeme i razonoda:	vikend, interesovanja mladih, Internet, sport, muzika, književnost, film, pozorište, TV.
Obrazovanje:	školovanje, obrazovne institucije, ispiti; vrste i izbor zanimanja.
Ishrana:	vrste hrane i pića, zdrava ishrana, restorani.
Zdravlje:	dijelovi tijela, čula, higijena, zdravlje, bolesti i povrede, bolesti zavisnosti.
Kupovina:	vrste prodavnica, kupovina, moda i odijevanje.
Putovanja:	praznici, raspust, turistička putovanja, smještaj, znamenitosti; prevozna sredstva, dokumenti.
Uslužne djelatnosti:	državne službe i institucije, formulari, zahtjevi.
Aktuelna zbivanja i društvo:	način života, kultura, društvo, tradicija, mediji, naučno-tehnološka dostignuća, ekologija.
Klima i vremenski uslovi:	vremenska prognoza, vremenske nepogode i katastrofe.

Drugi strani jezik: I razred (četvrta ili sedma godina učenja)

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>SLUŠANJE Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prati i razumije razgovor u razredu, - razumije jednostavnija uputstva, - razumije osnovno značenje slušanog teksta o sadržajima iz svakodnevnog života, - izdvoji specifične informacije iz kraćeg teksta o poznatim temama na standardnom jeziku, - prepozna okolnosti sporazumijevanja i raspoloženja govornika. <p>GOVOR Učenik/ca treba da uz prihvatljiv izgovor i intonaciju:</p> <p>A. učestvuje u razgovoru:</p> <ul style="list-style-type: none"> - započne i održi razgovor o prošlim, sadašnjim i budućim zbivanjima, - predstavi i opiše sebe i druge - zahvali se i izvini, - odredi vrijeme (sat, dan i datum), - izrazi (ne)dopadanje, (ne)slaganje, savjet, sugestiju, - traži i daje informacije, - traži i daje uputstva za snalaženje u prostoru, - traži, daje ili odbija dozvolu, - učestvuje u raspravi o bliskim temama iz svakodnevnog života; <p>B. povezano govori:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opiše svakodnevne radnje i događaje, - pravi jednostavna poređenja, - govori o svojim željama, potrebama, namjerama. 	<p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - slušaju kraće autentične tekstove (razgovore, intervjue, opise, priče, pjesme) i reaguju verbalno (pišu bilješke, odgovaraju na pitanja, dopunjavaju tekst ili tabele, rješavaju zadatke višestrukog izbora, prepričavaju odslušani tekst) i neverbalno (izvršavaju naredbe, povezuju sliku sa tekstom). <p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - učestvuju u intervjuu, - sastavljaju dijaloge, - prepričavaju, - opisuju, - igraju uloge, - učestvuju u problemskim zadacima, - podnose izvještaj, - učestvuju u diskusiji. 	<p>JEZIČKI SADRŽAJI</p> <p>MORFOLOGIJA - WORD LEVEL</p> <p>Imenice - Nouns</p> <ul style="list-style-type: none"> - regular and irregular plural forms - countable & uncountable - genitive: 's, ' <p>Zamjenice - Pronouns</p> <ul style="list-style-type: none"> - personal pronouns – subject and non-subject forms - demonstrative pronouns (<i>this, that, these, those</i>) - possessive pronouns - interrogative pronouns - indefinite pronouns (<i>somebody, anything, everybody, nobody, some, all, any, none, each, both, it</i>) <p>Determiners: all, both, either</p> <ul style="list-style-type: none"> - indefinite article <i>a/an</i> - definite article <i>the</i> - zero article - quantitative: <i>some, any, no, every, a lot of, much, many, several, (a)few, (a) little</i> - additive: <i>another</i> <p>Brojevi - Numerals</p> <ul style="list-style-type: none"> - cardinal numbers - ordinal numbers 	<p>Maternji jezik i književnost: morfologija, tvorba riječi, sintaksa; tehnike pisanja sastava.</p> <p>Informatika: Internet, elektronska pošta.</p> <p>Muzička umjetnost: različiti muzički žanrovi; muzički događaji.</p> <p>Matematika: glavni i redni brojevi; geometrijska tijela i figure.</p> <p>Fizika: engleske i američke mjere i njihov odnos prema metričkim mjerama (<i>inch, foot, yard, pint, pound, F/m, kg, K, °C</i>).</p> <p>Biologija: ekologija.</p> <p>Fizičko vaspitanje: sport.</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>ČITANJE Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prepozna vrstu teksta (pisma, prospekti, novinski članci, poezija), - razumije glavne informacije iz teksta na poznatu temu, - uoči i izdvoji posebnu informaciju, - prepozna vankontekstualne okolnosti i komentariše ih (govornici, situacija, namjena teksta). <p>PISANJE Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - piše kraće tekstove koristeći jednostavne izraze i rečenice, - opisuje ljude, događaje, mjesta i osjećanja, - popunjava formulare. 	<p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - čitaju različite vrste teksta i reaguju verbalno i neverbalno, - odgovoraju na pitanja, - izmiješane fragmente teksta sklapaju u smislonu cjelinu, - rješavaju zadatke višestrukog izbora, - rješavaju zadatke „tačno/netačno“, - povezuju date naslove sa dijelovima teksta, - daju naslov dijelovima teksta, - slijede uputstva. <p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ispunjavaju formular, - pišu pisma prijatelju, poruke, izvještaje, priče, - rade na projektnim zadacima. 	<p>Pridjevi - Adjectives</p> <ul style="list-style-type: none"> - regular and irregular comparison <p>Prilozi - Adverbs</p> <ul style="list-style-type: none"> - functions of adverbs (of manner, place, time, degree, frequency) - position of adverbs <p>Prijedlozi - Prepositions</p> <ul style="list-style-type: none"> - position, direction, time <p>Glagoli - Verbs</p> <ul style="list-style-type: none"> - be, have, do - Present Simple - Present Continuous - Past Simple - Past Continuous^{R2} - Present Perfect - Future forms: - <i>will + V</i> - <i>be going to + V</i> - Present Simple - Present Continuous - Tag questions - Imperative - Modal auxiliaries: <i>can, could, will, would must, have to, need, may, might, shall</i> - Verbs followed by V_{-ing} and infinitives - Passive voice^R 	

---

² Receptivno

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
		<p>Veznici - Conjunctions</p> <ul style="list-style-type: none"> - Co-ordinating: <i>and, but, or</i> - Subordinating: <i>when, where, because, if, that since, while</i> <p>VORBA RIJEČI - WORD FORMATION</p> <ul style="list-style-type: none"> - Derivation of verbs, nouns, adjectives <p>SENTENCE AND CLAUSE LEVEL</p> <ul style="list-style-type: none"> - affirmative sentences - negative sentences - interrogative sentences: decision questions, <i>wh-</i> questions - Adverbial clauses (denoting time (<i>when</i>), place (<i>where</i>) reason (<i>because</i>)) - Nominal clauses (<i>that</i>) - conditional clauses – types 0,1 	

Drugi strani jezik: II razred (peta ili osma godina učenja)

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>SLUŠANJE Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razumije suštinu složenijeg teksta sa tematikom iz svakodnevnog života, - razumije pojedinosti iz kraćeg izlaganja o poznatim temama na standardnom jeziku, - prepoznaje okolnosti sporazumijevanja i raspoloženja govornika. <p>GOVOR Učenik/ca treba da nauči da uz prihvatljiv izgovor i intonaciju:</p> <p>A. učestvuje u razgovoru:</p> <ul style="list-style-type: none"> - snalazi se u govornim situacijama iz svakodnevnog života, - pojašnjava svoj stav i traži pojašnjenje kod eventualnih problema u komunikaciji, - izrazi obavezu, dozvolu, upozorenje i zabranu; <p>B. povezano govori:</p> <ul style="list-style-type: none"> - objasni značenje riječi, - opiše osobe, predmete, mjesta, - opiše jednostavne situacije i događaje, - izrazi vremenske i prostorne odnose, - izrazi uzrok i posljedicu, - izrazi svoja uvjerenja, stavove, mišljenja, - izrazi osjećanja, potrebe, želje, - na jednostavan način povezuje događaje prilikom pripovijedanja. 	<p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - slušaju kraće autentične tekstove (razgovore, intervjue, opise, priče, pjesme) i reaguju verbalno (pišu bilješke, odgovaraju na pitanja, dopunjavaju tekst ili tabele, rješavaju zadatke višestrukog izbora, prepričavaju odslušani tekst) i neverbalno (izvršavaju naredbe, povezuju sliku sa tekstem). <p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - učestvuju u intervjuu, - sastavljaju dijaloge, - prepričavaju, - opisuju, - igraju uloge, - učestvuju u problemskim zadacima, - podnose izvještaj, - učestvuju u diskusiji. 	<p>JEZIČKI SADRŽAJI</p> <p>MORFOLOGIJA - WORD LEVEL</p> <p>Imenice - Nouns</p> <ul style="list-style-type: none"> - Possessives: plural not ending in s, <p>Zamjenice - Pronouns</p> <ul style="list-style-type: none"> - relative pronouns (<i>who, that, which</i>) <p>Članovi - Articles</p> <ul style="list-style-type: none"> - indefinite <i>a/an</i>, definite <i>the</i>, zero article <p>Brojevi - Numerals</p> <ul style="list-style-type: none"> - decimals, fractions <p>Prijedlozi - Prepositions</p> <ul style="list-style-type: none"> - position, direction, time <p>Glagoli - Verbs</p> <ul style="list-style-type: none"> - Past Perfect^R - Modal verbs and expressions: <i>be able to, should, be allowed to</i> - Passive Voice (all tenses) - Verbs followed by V-ing and infinitives <p>TVORBA RIJEČI - WORD FORMATION</p> <ul style="list-style-type: none"> - derivation of nouns, verbs, adjectives, adverbs - compound nouns 	<p>Maternji jezik i književnost: morfologija, tvorba riječi, sintaksa; engleska i američka književnost.</p> <p>Likovna umjetnost: slikarstvo, arhitektura, primijenjena umjetnost; muzeji, galerije.</p> <p>Geografija: turizam, putovanja.</p> <p>Istorija: važniji istorijski datumi, događaji i ličnosti.</p> <p>Biologija: ekologija i zaštita životne sredine, biologija čovjeka – zdravlje.</p> <p>Fizičko vaspitanje: sport i zdravlje.</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>ČITANJE Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razumije glavne informacije u složenijem tekstu na poznatu temu, - razumije pojedinosti, veze među dijelovima teksta, - razlikuje činjenice i mišljenja, - zaključi o značenju riječi iz konteksta. <p>PISANJE Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - piše kratke tekstove jednostavnim rečenicama, primjenjujući gramatička pravila i vokabular u novom leksičkom okruženju, - vodi prepisku (poruka, pismo) o poznatim temama, - opisuje ljude, događaje, mjesta, osjećanja, - iznosi mišljenje o bliskim temama. 	<p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - čitaju različite vrste teksta i reaguju verbalno i neverbalno, - odgovoraju na pitanja, - izmiješane fragmente teksta sklapaju u smisaonu cjelinu, - rješavaju zadatke višestrukog izbora, - rješavaju zadatke „tačno/netačno“, - povezuju date naslove sa dijelovima teksta, - daju naslov dijelovima teksta, - slijede uputstva. <p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ispunjavaju formular, - pišu pisma prijatelju, poruke, izvještaje, priče, - rade na projektnim zadacima. 	<p>SINTAKSA - SENTENCE LEVEL</p> <ul style="list-style-type: none"> - Reported Speech (statements, questions, commands) without sequence of tenses - Conditional clauses – type 2 	

Drugi strani jezik: III razred (šesta ili deveta godina učenja)

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>SLUŠANJE Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razumije izlaganje u kome se poznati jezik javlja u novom kontekstu, - razumije suštinu složenijeg teksta na standardnom jeziku, - uoči specifične informacije u tekstu na standardnom jeziku, - u kontekstu određuje značenje nepoznatih riječi kada se radi o poznatim sadržajima, - prepoznata stavove, emocije i okolnosti sporazumijevanja. <p>GOVOR A. učestvuje u razgovoru:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ostvari komunikaciju pravilnim korišćenjem jezičkih sredstava (leksika, gramatika, registar), - započne, održava razgovor i mijenja temu, - izrazi emocije različitog intenziteta, vjerovatnoću, (ne)mogućnost, žaljenje, - kritikuje, savjetuje, iznosi pretpostavke; <p>B. povezano govori:</p> <ul style="list-style-type: none"> - govori o sopstvenom iskustvu i stvarima koje poznaje, - opisuje ličnost, predmet, mjesto, situaciju, događaj, - u kraćem izlaganju na određenu temu nabraja, naglašava važne elemente, daje definicije, rezimira, donosi zaključke. 	<p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - slušaju autentične tekstove (razgovor, intervju, opis, priču, pjesme), - pišu bilješke, - popunjavaju praznine u tekstu ili tabele, - rješavaju zadatke višestrukog izbora ili „tačno/netačno“, - odgovaraju na pitanja, - izvršavaju naredbe. <p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - igraju uloge, - učestvuju u intervjuu, - razgovaraju, - opisuju, - prepričavaju, - podnose izvještaj, - pripremaju kraće izlaganje, - učestvuju u diskusiji, - analiziraju lakši književni tekst. 	<p>JEZIČKI SADRŽAJI</p> <p>MORFOLOGIJA - WORD LEVEL</p> <p>Imenice - Nouns</p> <ul style="list-style-type: none"> - singular/plural only <p>Zamjenice - Pronouns</p> <ul style="list-style-type: none"> - reflexive/emphatic - relative pronouns (<i>whom, whose</i>) <p>Determiners</p> <ul style="list-style-type: none"> - each, another, other <p>Pridjevi - Adjectives</p> <ul style="list-style-type: none"> - participial (V-ing, V-ed/en) - comparison of equality (<i>as+adj+as</i>) - comparison of inequality (<i>not so+adj+as</i>) - comparison of adjectives (superiority; inferiority) <p>Prilozi - Adverbs</p> <ul style="list-style-type: none"> - indefinite (<i>anywhere, everywhere, somewhere, nowhere, always, never, sometimes</i>) - Comparison of adverbs (monosyllabic, polysyllabic, irregular) <p>Glagoli - Verbs</p> <ul style="list-style-type: none"> - Past Perfect - Present Perfect Continuous - Past Perfect Continuous^R - Sequence of tenses - <i>Passive Voice with O_d and O_i</i> 	<p>Maternji jezik i književnost: morfologija, tvorba riječi, sintaksa; vijest, izvještaj, intervju.</p> <p>Fizičko vaspitanje: sport i zdravlje.</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>ČITANJE Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - u nešto složenijim tekstovima izdvoji bitne informacije, - razumije opšti smisao autentičnih tekstova (novinske članke, pisma, kritike, reklame, intervju). <p>PISANJE Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - koristi odgovarajuće jezičke strukture, jasno povezujući ideje, - koristi odgovarajući jezički izraz u pisanju različitih vrsta tekstova (formalno i neformalno pismo, CV, izvještaj, priča). 	<p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - čitaju različite vrste teksta i reaguju verbalno i neverbalno, - odgovaraju na pitanja, - izmiješane fragmente teksta sklapaju u smislenu cjelinu, - rješavaju zadatke višestrukog izbora, - rješavaju zadatke „tačno/netačno“, - povezuju date naslove sa dijelovima teksta, - daju naslov dijelovima teksta, - slijede uputstva, - rezimiraju, - čitaju književne tekstove i razgovaraju o njima, - rade dramtizaciju teksta. <p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pišu formalno i neformalno pismo, - opisuju, - pišu izvještaj, priču, - rade na projektnim zadacima. 	<p>Veznici - Conjunctions</p> <ul style="list-style-type: none"> - Co-ordinating: <i>either ...or, neither... nor, as well as^R</i> - Subordinating: temporal (<i>after, before, until</i>), reson (<i>as^R, since^R</i>), conditional (<i>if, unless</i>), relative (<i>who, what, whom, that, which, whose</i>) <p>TVORBA RIJEČI - WORD FORMATION</p> <ul style="list-style-type: none"> - Derivation (nouns, verbs, adjectives) <p>SINTAKSA - CLAUSE AND SENTENCE LEVEL</p> <ul style="list-style-type: none"> - Conditional Clauses -Type 3 - Clauses of time (<i>when, since, until/till, before, after, as soon as, while</i>) - Clauses of Purpose (<i>in order to, so that</i>) - Clauses of reason: <i>as, because, since</i> - relative clauses (<i>who, what, whom, that, which, whose</i>) - Reported Speech (statements, questions, commands) with sequence of tenses 	

Drugi strani jezik: IV razred (sedma ili deseta godina učenja)

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>SLUŠANJE Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razumije standardni jezik o poznatim temama iz svakodnevnog života, - razumije opšti smisao i uočiti bitne informacije u audio i video zapisima na standardnom jeziku (snimljene poruke, vijesti, intervjui), - uočiti stavove, ideje, mišljenja i emocije. <p>GOVOR Učenik/ca treba da:</p> <p>A. učestvuje u razgovoru:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vodi jasan i povezan razgovor, - razmjenjuje gledišta tokom diskusije na poznate teme; <p>B. povezano govori:</p> <ul style="list-style-type: none"> - napravi rezime kraće priče, novinskog članka, diskusije, izlaganja, intervjua, - u kraćem izlaganju predstavi neku temu. 	<p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - slušaju autentične tekstove (razgovor, intervju, opis, priču, pjesme), - pišu bilješke, - popunjavaju praznine u tekstu ili tabelama, - rješavaju zadatke višestrukog izbora ili „tačno/netačno“, - odgovaraju na pitanja, - izvršavaju naredbe. <p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - igraju uloge, - učestvuju u intervjuu, - razgovaraju, - opisuju, - prepričavaju, - podnose izvještaj, - pripremaju kraće izlaganje, - učestvuju u diskusiji, - analiziraju književni tekst. 	<p>JEZIČKI SADRŽAJI</p> <p>MORFOLOGIJA - WORD LEVEL</p> <p>Imenice - Nouns</p> <ul style="list-style-type: none"> - plural only / singular only - foreign plural^R <p>Glagoli - Verbs</p> <ul style="list-style-type: none"> - verbs of perception+O+V /V-ing, - Causative <i>have</i> - passive infinitive: to be V-ed/en^R <p>TVORBA RIJEČI - WORD FORMATION</p> <ul style="list-style-type: none"> - compounds, derivatives <p>SINTAKSA - CLAUSE AND SENTENCE LEVEL</p> <ul style="list-style-type: none"> - Comparison (<i>the...the...</i>) - Conditional Clauses -Type 3^R 	<p>Maternji jezik i književnost: morfologija, tvorba riječi, sintaksa.</p> <p>Fizičko vaspitanje: sport i zdravlje.</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>ČITANJE Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razumije ključne ideje autentičnog teksta, - u složenijem tekstu brzo uočava najvažnije informacije, - shvati bitne elemente službene prepiske, - razumije tekstove o savremenim problemima društva u kojima se iznose mišljenja, argumenti i kritike. <p>PISANJE Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - koristi odgovarajući jezički izraz u pisanju različitih vrsta tekstova (pismo, rezime, članak, izvještaj, priča, sastav u kome iznosi argumente za i protiv nekog gledišta). 	<p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - čitaju različite vrste teksta i reaguju verbalno i neverbalno, - odgovaraju na pitanja, - izmiješane fragmente teksta sklapaju u smisaonu cjelinu, - rješavaju zadatke višestrukog izbora, - rješavaju zadatke „tačno/netačno“, - povezuju date naslove sa dijelovima teksta, - daju naslov dijelovima teksta, - slijede uputstva, - rezimiraju, - čitaju književne tekstove i razgovaraju o njima, - rade dramatičaciju teksta. <p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pišu formalno i neformalno pismo, - opisuju, - pišu izvještaj, priču, komentar, esej, - rade na projektnim zadacima. 		

5. DIDAKTIČKA UPUTSTVA

Namjera ovih didaktičkih preporuka je da pomognu nastavniku/ci da ostvari postavljene ciljeve primjenjujući u nastavi najnovija saznanja s područja primijenjene lingvistike, pedagogije i psihologije, kao i pozitivna domaća i strana iskustva vezana za nastavu i učenje engleskog jezika, a da pri tome ne ograniče njegovu/njenu kreativnost.

Nastavnik/ca i učenik/ca u savremenoj nastavi

U središtu pažnje savremene nastave je učenik/ca i proces učenja. Uvažavajte uzrast, sposobnosti, potrebe, interesovanja i želje svojih učenika/ca. Nastavnik/ca nije više jedini izvor znanja i informacija i njegova/njena uloga nije samo prenošenje znanja. Vaš zadatak je i da podstičete učenike/ce da koriste i druge izvore znanja i informacija i da ih učite kako da uče. (Vidi *Autonomija učenika/ce*)

Potrudite se da atmosfera u razredu bude prijatna i nesputavajuća, a istovremeno i radna, jer samo u takvoj atmosferi nastava može biti uspješna. Atmosfera napetosti i straha čini svako učenje neefikasnim. Koristite metodu pozitivne motivacije. Izbjegavajte negativnu kritiku. Prihvatite učenike/ce kao ravnopravne sagovornike i stvorite atmosferu uzajamnog povjerenja (nastavnik/ca-učenik/ca i učenik/ca-učenik/ca) – prijatnije ćete se osjećati i vi i vaši/e učenici/e. Vi ste na istom zadatku: njihov uspjeh je i vaš uspjeh.

Ne dozvolite sebi da zaboravite da osim operativnih, nastava engleskog jezika ima i opšte ciljeve:

- Neka vaša nastava djeluje podsticajno na razvoj vaših učenika/ca u intelektualnom, emocionalnom, moralnom, kreativnom i estetskom smislu.
- Učestvujte u formiranju autonomnih, demokratičnih i empatičnih ličnosti i učite svoje učenike/ce ovim osobinama i na vlastitom primjeru. Podstičite samopouzdanje i nezavisnost, kooperativnost, kulturu dijaloga, tolerantnost, razumijevanje i uvažavanje različitosti i pripremite vaše učenike/ce za život u multikulturalnom i plurilingvalnom društvu.

Upotreba maternjeg jezika

Upotrebu maternjeg jezika u učionici svedite na najmanju moguću mjeru, ali nikada to ne činite na uštrb ostvarivanja postavljenih ciljeva. Navikavajte učenike/ce da u učionici koriste engleski jezik koliko god im to dozvoljava njihovo trenutno jezičko znanje, a maternji jezik upotrijebite kada je to efikasnije i produktivnije.

Aktivnosti: razvijanje jezičkih vještina

Pri izboru aktivnosti povesti računa o *diferencijaciji i raznovrsnosti*.

1. Diferencijacija

Odaberite ili adaptirajte aktivnosti tako da odgovaraju različitim stilovima učenja (vizuelni, auditivni, kinestetički) i nivoima znanja vaših učenika/ca (slabiji/e, bolji/e učenici/e). Ako stalno koristite aktivnosti koje odgovaraju samo jednom stilu učenja, učenici/e kojima ne odgovara taj stil biće u neravnopravnom položaju i teže i sporije će učiti. Isto tako, ako sve aktivnosti zahtijevaju viši nivo jezičkih znanja i vještina, slabiji/e učenici/e će biti demotivisani/e i neće htjeti/moći u njima učestvovati.

2. Raznovrsnost

Imajte na umu da smjenjivanje različitih oblika nastave (frontalnog, individualnog i rada u parovima i grupama), kao i smjenjivanje kraćih i dužih, bučnijih i tiših aktivnosti, perioda koncentrisane pažnje i opuštanja daje nastavi notu raznovrsnosti i pospješuje motivaciju.

Razumijevanje živog i snimljenog govora

Koristite što je moguće raznovrsnije izvore autentičnih tekstova za slušanje (pjesme, priče, razgovore dviju ili više osoba, kraće monologe, kraća izlaganja, radio i TV reklame, vijesti, odlomke iz radio/TV emisija i serija, odlomke iz filmova) jer nam je cilj da osposobimo učenike/ce da razumiju prirodni (živi ili snimljeni) govor.

Iako u nastavi koristite snimke autentičnih tekstova, uvijek imajte na umu da izgovor i intonacija nastavnika/ca često imaju presudan uticaj na izgovor i intonaciju njegovih/njenih učenika/ca, naročito u početnoj fazi učenja. Pogrešan izgovor usvojen u početnoj fazi učenja je kasnije teže popraviti.

Ne zaboravite da aktivnosti za razvijanje vještine razumijevanja govora valja sprovoditi u tri koraka:

- Slušanju teksta prethode aktivnosti kojima pobuđujemo interesovanje učenika/ca za tekst (predviđanjem sadržine teksta na osnovu naslova, ilustracija, fotografija, pisanim tekstovima na istu temu), provjeravamo poznavanje teme i leksike (ključne riječi i fraze objašnjavamo i zapisujemo na tabli) i upoznajemo ih sa zadatkom koji će se raditi tokom slušanja itd.
- Tokom slušanja učenici/e rade zadatke za provjeravanje razumijevanja koji zahtijevaju kratke odgovore: zadatke višestrukog izbora, zadatke tipa "tačno/netačno", popunjavanje tabele, popunjavanje praznina u tekstu. Ako je potrebno, učenici/e mogu čuti tekst više puta.

- Aktivnosti nakon slušanja služe za provjeravanje razumijevanja odslušanog teksta i u ovoj fazi se preporučuje integracija sa ostalim jezičkim vještinama: može se uraditi zajednički rezime teksta (ne prepričavanje!), povesti razgovor o stavovima/idejama izloženim u tekstu, pripremiti i izvesti dramatizacija teksta, zamisliti intervju sa osobom iz teksta, osmisлити projekat/istraživanje o problematici predstavljenoj u tekstu i sl.

Usmeno izražavanje

Pomozite učenicima/ama da se temeljno pripreme za usmene aktivnosti: zajedno odaberite temu i leksiku potrebnu za njenu obradu i dajte im dovoljno vremena za razmišljanje.

Uspješne su one aktivnosti koje omogućavaju stvarnu razmjenu znanja, informacija, ideja, mišljenja, bilo da se radi o aktivnostima dijaloškog ili monološkog tipa. Poželjno je da u aktivnostima učestvuje što više učenika/ca, što je moguće postići radom u parovima ili manjim grupama.

Vještina vođenja razgovora nije samo u jasnom izražavanju misli/stavova/ideja. Ona uključuje i sposobnost aktivnog slušanja, pa zato učimo učenike/ce da pažljivo slušaju onoga koji govori i da ga/je bez potrebe ne prekidaju.

Razumijevanje pisanog teksta

U nastavi ćemo koristiti što je moguće raznovrsnije autentične tekstove za čitanje (pjesme, priče, dijaloge, pisma, prospekte, brošure, novinske članke, odlomke iz književnih djela) ako želimo da osposobimo učenike/ce za samostalno čitanje i razumijevanje nepoznatih autentičnih tekstova koristeći odgovarajuću tehniku čitanja: brzo čitanje radi utvrđivanja osnovne ideje, čitanje radi traženja specifične informacije, čitanje radi uočavanja detalja i implicitnog značenja.

Čitanju teksta prethode aktivnosti kojima pobuđujemo interesovanje učenika/ca za tekst (predviđanjem sadržine teksta na osnovu naslova, ilustracija, fotografija, razgovorom o iskustvu učenika/ca vezanom za problematiku obrađenu u tekstu), provjeravamo poznavanje teme i leksike (ključne riječi i fraze objašnjavamo) i upoznajemo ih sa zadatkom koji će se raditi tokom/nakon čitanja.

Razumijevanje teksta se može provjeravati tokom ili nakon čitanja. Izbor aktivnosti će zavistiti od toga kada se provjeravanje vrši, a kad god je to moguće, čitanje treba povezati sa govorom i pisanjem. Najčešće se koriste sljedeće aktivnosti: odgovori na pitanja, popunjavanje praznina u tekstu/tabeli, sklapanje izmiješanih dijelova teksta u smisaone cjeline/hronološkim redom, zadaci višečlanog izbora, zadaci tipa 'tačno/netačno', davanje naslova dijelovima teksta, rezime teksta (ne prepričavanje!), razgovor o stavovima/idejama izloženim u tekstu, dramatizacija teksta, zamišljeni intervju sa osobom iz teksta, projekat/istraživanje o problematici predstavljenoj u tekstu.

Pismeno izražavanje

Za razvijanje vještine pismenog izražavanja možete koristiti tzv. kontrolisano pisanje (transformacije rečenica, pisanje po modelu, slici, dijagramu) ili pisanje na slobodnu temu (pisanje pisma, pjesme, priče, dijaloga, oglasa, izvještaja, komentara na tekst/knjigu/film).

Skrenite pažnju učenicima/ama na važnost samog procesa pisanja i sami/e obratite pažnju na njega, a ne samo na proizvod pisanja. Podstičite ih da se pridržavaju metodičkog pristupa pisanju: razmišljanje o temi, zapisivanje ideja, grupisanje i organizovanje ideja u paragrafe. U ovoj fazi se ne obraća pažnja na jezičku preciznost. Tek nakon što tekst dobije odgovarajuću formu provjerava se adekvatnost leksike, gramatička pravilnost, pravopis, interpunkcija.

Pisanje se može odvijati i u parovima i grupama i to ne samo u početnim, već u svim fazama učenja. Rad u grupi daje učeniku/ci osjećaj sigurnosti i oslobađa ga/je straha od 'javne sramote', pa je zato često i produktivniji i efikasniji nego individualni.

Navikavajte učenike/ce da najprije samostalno, ili u paru ili grupi, pregledaju svoj rad, pa da tek onda zatraže pomoć nastavnika/ce.

Gramatika

Za učenje gramatičkih struktura danas se uglavnom koristi induktivni pristup: učenici/e sami/e otkrivaju jezičke strukture i formiraju pravila vezana za formu i upotrebu, a zatim ih uporede sa gramatičkim pravilima u udžbenicima/gramatikama.

Gramatičke strukture uvodimo postepeno uz mnogo smislenih primjera i utvrđujemo ih na velikom broju vježbi u stvarnim komunikacijskim situacijama. Zadaci treba da budu raznovrsni, da učenicima/ama omoguće primjenu prethodnih znanja, opštih znanja i mašte. Učenje je efikasnije ako su strukture uključene u tekst odnosno ako iz njega proizilaze, jer učeniku/ci omogućavaju razumijevanje i adekvatno reagovanje.

Ciklično vraćanje na već poznate strukture će omogućiti učenicima/ama da usvoje strukture koje nijesu bile savladane ili da automatizuju upotrebu već savladanih struktura.

Neke gramatičke strukture je dovoljno da učenici/e samo prepoznaju i razumiju, dok druge treba da znaju da koriste sa manjom ili većom preciznošću. (Vidi *Katalog znanja*)

Učenici/e ne reprodukuju gramatička i druga pravila koja objašnjavaju jezičku strukturu i upotrebu. Poznavanje pravila nije predmet ocjenjivanja.

Leksika

Učenje leksike se smatra jednim od najbitnijih elemenata u učenju stranog jezika i treba joj posvetiti dužnu pažnju. Za prezentaciju i utvrđivanje nove leksike možemo koristiti:

- predmete, slike, gestove, mimiku,
- tvorbu riječi (izvedenice, složenice, konverzija),
- sinonime, antonime, definicije,
- određivanje značenja riječi na osnovu konteksta,
- korišćenje jednojezičnih i dvojezičnih rječnika.

Pokažite učenicima/ama da leksiku ne čine samo pojedinačne riječi. Skrećite im pažnju na kolokacije. Učite ih da grupišu riječi, npr. u gramatičke (*happy, unhappy, happily, unhappily, happiness, unhappiness*) ili semantičke grupe (*happy, contented, joyful, pleased*).

Pripremajte aktivnosti za ciklično ponavljanje ranije obrađene leksike.

Ispravljanje grešaka

Kada ispravljate greške, činite to na podsticajan način. Dok govore, učenike/ce ne treba prekidati zbog grešaka koje prave. Evidentirajte ozbiljnije greške i ukazite na njih kada se završi govorna aktivnost. U pismenim zadacima (testovima i sastavima) označite tip greške i, ako je to moguće, prepustite učeniku/ci da je sam/a ispravi. Pružite učenicima/ama što je moguće češće priliku da sami/e ispravljaju svoje greške ili da to čine u paru ili grupi.

Domaći zadaci

Cilj domaćih zadataka je utvrđivanje znanja i vještina koje učenici/e stiču u nastavi i, u izvjesnoj mjeri, podsticanje samostalnosti u učenju. Pri planiranju domaćih zadataka vodite računa o sljedećem: *preporučuje se da vrijeme koje učenik/ca provede u radu kod kuće (pisanje, čitanje, obnavljanje) ne bude duže od 30 minuta po času.*

Projekti

Rad na projektima razvija samostalnost/kooperativnost i osjećaj odgovornosti kod učenika/ca, pa je stoga tijesno povezan sa autonomijom učenika/ce i razvijanjem vještina samostalnog učenja. (Vidi *Autonomija učenika/ce*)

Dobar projekat je onaj u kome je zadatak jasno definisan i prilagođen znanju i sposobnostima učenika/ca. Kada se cilj postavi, učenicima/ama treba ostaviti mogućnost da sami/e odluče na koji način će stići do njega, kao i da podijele zaduženja i odgovornosti.

Za rad na projektu se može odvojiti vrijeme i na redovnim časovima, ali je vrlo vjerovatno da će se učenici/e morati sretati i van časova, pa je, stoga, na početku potrebno precizirati i rok do kojeg valja završiti projekat, jer on mora odgovarati svima, i učenicima/ama, i nastavniku/ci.

Kada za to dođe vrijeme, prezentacije je najbolje držati na samom početku časa i to ne više od jedne na jednom času. Prezentacije mogu imati formu zidnih novina, postera sa fotografijama i ispisanim tekstom, izlaganja praćenih slajdovima, video zapisa ili brošura.

Evo i nekoliko ideja:

- Projekti se mogu raditi na teme koje su bliske učenicima/ama: vlastita zemlja i ono čime se ponosimo i što bismo željeli da drugi znaju o nama; omiljeni pisac, istorijska ličnost, omiljena muzička grupa, glumac, film, pozorišna predstava, sport i sl.
- Učenici/e mogu sakupljati informacije o stranim zemljama - o njihovoj istoriji, turističkim atrakcijama, običajima, kulturi, svakodnevnom životu, modi, sportu i sl. u zavisnosti od interesovanja – koristeći, ako je moguće, osim uobičajenih izvora informacija, kao što su udžbenici, časopisi, novine, Internet, i intervju sa izvornim govornicima. Od prikupljenog materijala se mogu napraviti (zidne) novine, ili mu se može dati forma ilustrovanog dnevnika, brošure ili reklamne kampanje.

Autonomija učenika/ce

Nastavnik/ca podstiče i razvija autonomiju učenika/ce kroz aktivnosti i zadatke koji osposobljavaju učenika/cu da preuzme odgovornost za vlastito učenje i da znanje stečeno u formalnom kontekstu učenja (u učionici) koristi i izvan njega. Iz ovoga proizilazi da na časovima engleskog jezika učenici/e treba da steknu, osim jezičkih i sociopragmatičkih, i znanja vezana za sam proces učenja. Stoga:

- Učite učenike/ce kako da lakše i brže uče, kako da čuvaju naučeno i kako da koriste znanje u novim situacijama, izvan učionice. (Razgovarajte sa njima o strategijama i stilovima koje koriste u učenju stranog jezika i upoznajte ih sa novim)
- Upoznajte ih sa ciljevima i sadržajima aktivnosti /zadataka/ materijala i strategijama učenja koje oni impliciraju.
- Na višem nivou učenja, uključite ih i u adaptiranje i izbor nastavnih materijala gdje god je to moguće.
- Podstičite ih da samostalno stiču nova znanja, planiraju, organizuju, prate i provjeravaju učenje. (Vidi *Portfolio*)

Portfolio/Evropski jezički portfolio

Evropski jezički portfolio je projekat čije je jedno od polazišta uvjerenje da se učenje najbolje unapređuje ličnom analizom samog procesa učenja. *Evropski jezički portfolio* sadrži tri elementa:

- pasoš,
- jezičku biografiju i
- dosije.

Pasoš sadrži zvanične sertifikate i dokaze o postignutim jezičkim kompetencijama kao i dio za upisivanje rezultata samoocjenjivanja i internog ili eksternog ocjenjivanja u školi.

Jezička biografija je dio portfolia rezervisan za razmišljanje o vlastitom učenju, procjenjivanje stečenog znanja/napredovanja i planiranje.

Dosije sadrži odabrane radove učenika/ca koji ilustruju znanja i vještine navedene u jezičkoj biografiji ili u pasošu.

Iskoristite neku od navedenih ideja u nastavi. Učinićete postupak učenja transparentnijim i podstaći učenike/ce da postepeno preuzimaju odgovornost za vlastito učenje.

6. KORELACIJA MEĐU PREDMETIMA

Nastava stranih jezika je tijesno povezana sa svim nastavnim oblastima: prirodnim i društvenim naukama, naročito maternjim jezikom, umjetnošću, tehnologijom i fizičkom kulturom. Znanja stečena u ostalim oblastima služe kao tematska podloga za razvijanje jezičkih znanja i vještina.

7. STANDARDI ZNANJA (ISPITNI KATALOG)**7.1. STANDARDI ZNANJA**

Osnovni standardi znanja opisuju jezičko ponašanje učenika/ca čime učenik/ca pokazuje da vlada programom engleskog jezika. Učenici/e pokazuju i postižu standarde znanja u sve četiri vještine, kao i u jezičkim sposobnostima u užem smislu (gramatika, leksika) osim u slučajevima izrazitih individualnih posebnosti.

Standardi znanja se određuju prema modelima kriterijuma i skalama nivoa znanja koje je utvrdio Savjet Evrope u knjizi *Zajednički evropski okvir za žive jezike*. Standardi znanja podrazumijevaju opisne iskaze i formulacije (deskriptore) koji treba da oslikavaju očekivani nivo postignuća učenika/ca u ovladavanju kompetencijama jezičkog komuniciranja (čitanje, slušanje, pisanje, izražavanje) na određenom uzrastu i određenoj fazi učenja. **Deskriptori** treba da pomognu nastavnicima/ama u uspostavljanju jasnih i standardizovanih normi ocjenjivanja, provjeravanju znanja i izradi testova.

Okolnosti koje učeniku/ci omogućavaju da pokaže postignute standarde znanja su: podsticajna i spontana radna atmosfera, odgovarajuće vrijeme za razmišljanje i govor, kao i aktivnosti i teme koje motivišu učenika/cu jer su povezane sa njegovim/njenim interesovanjima i stepenom zrelosti.

Katalog znanja predstavlja sumarni pregled jezičke građe, vještina i komunikativnih funkcija na kraju obrazovnog ciklusa.

Za postizanje standarda znanja, učenici/e treba da pokažu sljedeća jezička znanja i vještine:

Standardi znanja za II strani jezik	
Slušanje	<p>Na kraju I razreda učenik/ca je u stanju da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razumije osnovno značenje slušanog teksta o sadržajima iz svakodnevnog života, - izdvoji specifične informacije iz kraćeg teksta o poznatim temama na standardnom jeziku, - prepozna okolnosti sporazumijevanja i raspoloženja govornika.
	<p>Na kraju II razreda učenik/ca je u stanju da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razumije suštinu i pojedine informacije u različitim vrstama tekstova na standardnom jeziku, - razumije složenija uputstva, - prepozna stavove, emocije i okolnosti interakcije.
	<p>Na kraju III razreda učenik/ca je u stanju da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razumije suštinu i uočava specifične informacije jednostavnijih autentičnih tekstova na standardnom jeziku kao što su uputstva, obavještenja, oglasi, priče, neformalni razgovor, intervju, kviz, - u kontekstu određuje značenje nepoznatih riječi kada se radi o poznatim sadržajima, - prepozna stavove, emocije i okolnosti sporazumijevanja.
	<p>Na kraju IV razreda učenik/ca je u stanju da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razumije govorni i standardni jezik o poznatim temama iz svakodnevnog života, - razumije opšti smisao i uočiti bitne informacije u audio ili video zapisima na standardnom jeziku (snimljene poruke, vijesti, intervju, reportaže, zabavne emisije), - prepozna stavove, ideje, mišljenja i emocije.

Standardi znanja za II strani jezik

Govor

Na kraju I razreda učenik/ca je u stanju da:

- ostvari jednostavnu konverzaciju u situacijama iz svakodnevnog života pravilnim korišćenjem odgovarajućih jezičkih sredstava,
- traži i daje jednostavne informacije,
- opiše svakodnevne radnje i događaje,
- govori o svojim željama, potrebama, namjerama,
- izrazi jednostavan prijedlog i učtivo prihvati ili odbije.

Na kraju II razreda učenik/ca je u stanju da:

- razmjenjuje ideje i informacije o bliskim temama u svakodnevnim situacijama,
- opiše osobe, predmete, mjesta, emocije, jednostavne situacije i događaje kao slijed dešavanja,
- učtivo izrazi stavove, uvjerenja, slaganje/neslaganje,
- pojasni svoj stav i traži pojašnjenje kod eventualnih problema u komunikaciji.

Na kraju III razreda učenik/ca je u stanju da:

- uspješno ostvari komunikaciju pravilnim korišćenjem jednostavnih jezičkih sredstava,
- započne, održava razgovor i mijenja temu,
- razmjenjuje, provjerava i potvrđuje informacije o poznatim temama,
- izrazi emocije različitog intenziteta, vjerovatnoću, (ne)mogućnost, žaljenje,
- kritikuje, savjetuje, iznosi pretpostavke,
- govori o sopstvenom iskustvu i stvarima koje poznaje,
- opisuje ličnost, predmet, mjesto, situaciju, događaj.

Na kraju IV razreda učenik/ca je u stanju da:

- vodi jasan i povezan razgovor,
- razmjenjuje gledišta tokom diskusije na poznate teme,
- u kraćem izlaganju predstavi neku temu povezujući elemente logički i hronološki,
- napravi rezime kraće priče, novinskog članka, diskusije, izlaganja, intervjua.

Standardi znanja za II strani jezik

Čitanje

Na kraju I razreda učenik/ca je u stanju da:

- prepoznaje vrstu teksta (pismo, brošura, novinski članak, književni tekst),
- razumije glavne informacije u tekstu na poznatu temu,
- pronađe posebnu informaciju u tekstu pisanom na standardnom jeziku,
- razumije jednostavnija uputstva, oglase i reklame.

Na kraju II razreda učenik/ca je u stanju da:

- pronađe i razumije važne informacije u tekstu,
- razumije jednostavnija uputstva za upotrebu,
- razumije osnovne misli i osjećanja i uočava veze između dijelova teksta,
- razlikuje činjenice i mišljenja,
- shvati značenje nepoznatih riječi koristeći kontekst.

Na kraju III razreda učenik/ca je u stanju da:

- razumije opšti smisao autentičnih tekstova (novinske članke, pisma, kritike, reklame, intervju),
- u nešto složenijim tekstovima izdvoji bitne informacije,
- pronađe posebnu informaciju u tekstu na standardnom jeziku.

Na kraju IV razreda učenik/ca je u stanju da:

- razumije ključne ideje autentičnog teksta,
- u složenijem tekstu brzo uočava najvažnije informacije,
- shvati bitne elemente službene prepiske,
- razumije opšti smisao tekstova o savremenim problemima društva u kojima se iznose mišljenja, argumenti i kritike.

Standardi znanja za II strani jezik

Pisanje

Na kraju I razreda učenik/ca je u stanju da:

- primjenjuje osnovna pravila interpunkcije i pravopisa,
- koristeći jednostavne izraze i rečenice piše kraći vođeni sastav, lična pisma, poruke,
- popuni formular ličnim podacima.

Na kraju II razreda učenik/ca je u stanju da:

- piše kratke tekstove jednostavnim rečenicama, primjenjujući gramatička pravila i vokabular u novom leksičkom okruženju,
- vodi prepisku (poruka, pismo) o poznatim temama,
- opisuje ljude, događaje, mjesta, osjećanja,
- iznosi mišljenje o bliskim temama.

Na kraju III razreda učenik/ca je u stanju da:

- koristi odgovarajuće jezičke strukture, jasno povezujući ideje,
- koristi odgovarajući jezički izraz u pisanju različitih vrsta tekstova (formalno i neformalno pismo, CV, izvještaj, priča, rezime).

Na kraju IV razreda učenik/ca je u stanju da:

- koristi odgovarajući jezički izraz u pisanju različitih vrsta tekstova (pismo, rezime, članak, izvještaj, priča, sastav u kome iznosi argumente za i protiv nekog gledišta).

7.2. KATALOG ZNANJA

Jezički sadržaji

MORFOLOGIJA - WORD LEVEL

Imenice - *Nouns*

- regular and irregular plural forms, plural only / singular only, foreign plural
- countable & uncountable
- Genitive: 's, '

Zamjenice - *Pronouns*

- personal pronouns – subject and non-subject forms
- demonstrative pronouns (*this, these, that, those*)
- possessive pronouns
- relative pronouns (*who, whom, that, which, whose*)
- interrogative pronouns
- reflexive/emphatic
- indefinite pronouns (*somebody, anything, everybody, nobody, some, all, any, none, each, both, it*)

Determiners –

Članovi - *Articles*

- indefinite article *a/an*, definite article *the*, zero article

Demonstrative

- *this, that, these, those*

Possessive

- *my, your, his, her, its, our, their*

Relative

- *whose*

Glagoli – *Verbs*

- be, have, do
- **Verb forms**
- Present Simple
- Present Continuous
- Past Simple
- Past Continuous
- Present Perfect
- Present Perfect Continuous^R
- Past Perfect
- Past Perfect Continuous^R
- Future forms
  - *will + V*
  - *be going to + V*
- Present Simple
- Present Continuous
- Sequence of Tenses
- Tag Questions
- Imperative
- Causative *have*
- *Modal auxiliaries and modal auxiliaries equivalents*
  - can, could, must, will, would, need, shall, should may, might, have to, be able to, be allowed to)
- *Passive Voice* (all tenses)
- *Gerund or Infinitive*
  - Verbs followed by *V-ing* and infinitives
  - verbs of perception+O+V/*V-ing*,
  - verbs expressing likes & dislikes +V / *V-ing*
  - Infinitive (with /without *to*)

Jezički sadržaji

Quantitative

- *some, any, no, every, much, many, several, few, a few, little, a little*

Brojevi - Numbers

- cardinal numbers
- ordinal numbers

Pridjevi - Adjectives

- regular and irregular comparison of adjectives (comparative, superlative)
- comparison of equality (*as+adj+as*) & inequality (*not so+adj+as*)
- comparison of adjectives (superiority; inferiority)
- participial: present participle *V-ing*, past participle *V-ed/en*

Prilozi - Adverbs

- manner (*fast*), place (*here*), time (*now*), degree (*very*), frequency (*often*)
- comparison of adverbs (monosyllabic, polysyllabic, irregular comparatives)
- position of adverbs

Prijedlozi - Prepositions

- position, direction, time

Veznici - Conjunctions

- Co-ordinating: *and, but, as well as, or, either ...or, neither... nor*
- Subordinating: *that, after, before, since, until, when, while, because, as, where, if, unless, what*

TVORBA RIJEČI – WORD FORMATION

- compounds
- derivatives

SINTAKSA – CLAUSE AND SENTENCE LEVEL

- Affirmative sentences
- Negative sentences
- Questions: Yes/No questions, wh-questions
- Tag Questions
- Imperative
- Nominal clauses (*that*),
- Relative clauses (defining, non-defining - *who, whom, which, that, whose*)
- Adverbial clauses (denoting time, place and conditional clauses – types 0, 1, 2, 3^R)
- Clauses of Purpose (*in order to, so that*), reason: *as, because, since*,
- Comparison (*the...the...*)
- Reported Speech
- (statements, questions, commands)

VJEŠTINE	KOMUNIKACIJSKE FUNKCIJE
<p>SLUŠANJE Učenik/ca:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razumije govorni i standardni jezik o poznatim temama iz svakodnevnog života, - razumije opšti smisao i uočava bitne informacije u audio i video zapisima na standardnom jeziku (snimljene poruke, vijesti, intervjui), - uočava stavove, ideje, mišljenja i emocije. <p>GOVOR Učenik/ca:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ima korektan izgovor, pravilno naglašava riječi i koristi odgovarajuću intonaciju, - sporazumijeva se u svakodnevnim govornim situacijama u interkulturalnim okolnostima, - ostvaruje komunikaciju korišćenjem odgovarajućih jezičkih sredstava (leksika, gramatika, registar), - povezano i jasno izlaže o poznatoj temi. <p>ČITANJE Učenik/ca:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prepoznaje vrstu i namjenu teksta, - razumije suštinu i pojedine informacije u autentičnim pisanim tekstovima kao što su pisma, brošure, novinski članci, - razumije veze između dijelova teksta, - zaključuje o značenju nepoznate riječi iz konteksta. <p>PISANJE Učenik/ca:</p> <ul style="list-style-type: none"> - koristi odgovarajući jezički izraz u pisanju različitih vrsta tekstova (pismo, rezime, članak, izvještaj, priča, sastav u kome iznosi argumente za i protiv nekog gledišta). 	<p>DRUŠTVENI KONTAKTI Učenik/ca poznaje fraze koje se koriste pri upoznavanju, predstavljanju, pozdravljanju, prilikom dolaska i odlaska, formalnom i neformalnom oslovljavanju, čestitanju.</p> <p>TRAŽENJE I DAVANJE INFORMACIJA Učenik/ca:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razmjenjuje, provjerava i potvrđuje informacije, postavlja pitanja i odgovara na njih, - nabraja, daje definicije, opisuje (ljude, mjesta, predmete, procese), pripovijeda. <p>IZRAŽAVANJE STAVOVA, EMOCIJA, MODALNOSTI Učenik/ca:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izražava <i>stavove, mišljenje, uvjerenja</i>: slaganje/neslaganje, uvjerenost, nesigurnost, sumnju, odobravanje/neodobravanje, - izražava <i>modalnost</i>: stepen vjerovatnoće, mogućnost/nemogućnost, neophodnost, obavezu, sposobnost, dozvolu, želju, namjeru, - izražava <i>emocije</i>: zadovoljstvo/nezadovoljstvo, sreću, tugu, strah, ohrabrenje, bol, zabrinutost, iznenađenje, zahvalnost, žaljenje, interesovanje, nezainteresovanost. <p>DOGOVARANJE I UBJEDIVANJE Učenik/ca:</p> <ul style="list-style-type: none"> - predlaže zajedničke aktivnosti, prihvata/odbacuje prijedlog, daje uputstva, izražava molbu, sugestiju i prihvata je ili odbija, traži i nudi pomoć, odgovara na zahtjev, savjetuje, preporučuje, upozorava, traži i daje dozvolu, zabranjuje, poziva, prihvata/odbija poziv. <p>ORGANIZACIJA DISKURSA Učenik/ca:</p> <ul style="list-style-type: none"> - započinje i mijenja temu, uzima riječ, - izražava svoje mišljenje, nabraja, navodi primjere, pravi poređenja, izražava uzrok i posljedicu, daje definicije, rezimira, traži mišljenje, donosi zaključke. <p>PREVAZILAŽENJE PROBLEMA U KOMUNIKACIJI Učenik/ca:</p> <ul style="list-style-type: none"> - traži da se iskaz ponovi, traži objašnjenje, traži da se riječ <i>speluje</i>/napiše, - zna da <i>speluje</i>, razjašnjava eventualne nejasnoće u komunikaciji.

8. NAČINI PROVJERAVANJA ZNANJA I OCJENJIVANJA

Provjeravanje i ocjenjivanje znanja protiče u skladu sa principima nastavnog programa.

Provjeravanje je sastavni dio nastave i obavlja se na svakom času. Cilj provjeravanja znanja je da se učeniku/ci da povratna informacija o njegovim/njenim postignućima, a nastavniku/ci o tome u kojoj mjeri se ostvaruju programom postavljeni ciljevi. Nastavnik/ca zajedno sa učenicima/ama analizira rezultate provjeravanja i ocjenjivanja i planira dalje aktivnosti, trudeći se da podsticajno djeluje na motivaciju učenika/ca.

Dijagnostičko, redovno i konačno provjeravanje

Dijagnostičko provjeravanje koristimo na početku školske godine da utvrdimo šta učenici/e već znaju. Rezultate dijagnostičkog provjeravanja ne ocjenjujemo, niti ih koristimo za rangiranje učenika/ca.

Redovno provjeravanje se koristi tokom cijele školske godine i pokazuje nam u kojoj mjeri postizemo postavljene ciljeve.

Konačno provjeravanje znanja (interno/eksterno) se vrši na kraju višegodišnjeg perioda kao pokazatelj opšteg nivoa znanja (*proficiency*).

Tehnike provjeravanja znanja

Tehnike provjeravanja znanja moraju biti u skladu sa stilovima učenja učenika/ca. Najčešće su:

Posmatranje usmenog jezičkog ponašanja učenika/ce u toku nastavnih aktivnosti, odnosno, tokom individualnog rada i rada u parovima i grupama. Na osnovu unaprijed dogovorenih kriterijuma nastavnik/ca redovno bilježi svoja zapažanja o pravilnosti izgovora, fluentnosti, jasnoći izražavanja misli, gramatičkoj pravilnosti, bogatstvu i adekvatnosti leksike, primjerenosti iskaza namjeni i okolnostima sporazumijevanja, snalažljivosti u novim situacijama.

Pismena provjera znanja, koju obično vršimo putem:

- različitih vrsta testova i
- vođenih i slobodnih sastava koje učenici/e pišu na času ili kod kuće.

Pri ocjenjivanju sastava vodi se računa o interpunkciji i pravopisu, jasnoći izražavanja misli, primjerenosti teksta njegovoj namjeni, gramatičkoj pravilnosti, bogatstvu i adekvatnosti leksike, konstrukciji rečenice, organizaciji pasusa/teksta, formi teksta, koheziji, obradi teme.

Obavezni načini ocjenjivanja znanja

Rade se dva pismena zadatka – po jedan na kraju polugodišta. Pismeni zadaci se rade dva školska časa (blok časovi ili dva uzastopna časa), predstavljaju konačnu provjeru postignuća učenika/ca u proteklom periodu i obuhvataju provjeru:

- vještine slušanja,
- razumijevanja pročitanoog teksta,
- vještine pismenog izražavanja,
- poznavanja leksike i gramatike.

Ocjenjivanje se vrši na poznatim tipovima zadataka sa jasnim uputstvima. Učenike/ce treba blagovremeno upoznati sa kriterijumima ocjenjivanja.³

Vještina govora ocjenjuje se najmanje jednom u polugodištu i to:

- sposobnost učenika/ca za učestvovanje u govornoj interakciji i
- sposobnost usmenog izlaganja.

Zaključna ocjena je slika znanja učenika/ce u odnosu na postavljene ciljeve nastave.

9. RESURSI ZA REALIZACIJU NASTAVE**a) Materijalni uslovi**

Nastava se odvija u učionici koja je opremljena kasetofonom, grafoskopom i vizuelnim sredstvima (poster, mape, itd.).

Kvalitetniji rad omogućava specijalizovana učionica sa TV prijemnikom/videom, grafoskopom i priručnom literaturom za učenike/ce. Preporučuje se i povremena upotreba odgovarajuće računarske učionice (jedan računar za dva/dvije učenika/ce, računari su umreženi i povezani na Internet).

Školska biblioteka je opremljena rječnicima, gramatikama, časopisima, beletristikom i priručnom literaturom za samostalni rad učenika/ca.

---

³ Pri provjeri pismenog izražavanja nastavnik/ca je dužan/na da uvaži i originalne odgovore.

b) Okvirni spisak literature i drugih izvora

Pored udžbenika preporučenih i odobrenih od strane Ministarstva, nastavnici/e su slobodni/e da u nastavni koriste i druge metode i priručnike za ostvarivanje ciljeva predviđenih programom.

Didaktička literatura

1. Hadfield J. I Ch. (urednici serije): *Materials for Language Teachers*, Longman
2. Harmer, J. (urednik serije): *How to ...*, Longman
3. Hadfield J. I Ch. (urednici serije): *Games and Activities Series*, Longman
4. *Oxford Basics*, Oxford University Press
5. *Oxford Handbooks for Language Teachers*, Oxford University Press
6. Razni autori: *Cambridge Language Teaching Library*, Cambridge University Press
7. *Resource Books for Teachers*, Oxford University Press
8. *Teaching Techniques in English as a Second Language*, Oxford University Press
9. Ur, Penny (urednik serije): *Cambridge Handbooks for Language Teachers*, Cambridge University Press
10. Williams, M i Wright, T.: *Cambridge Teacher Training and Development*, Cambridge University Press
11. Watcyn-Jones, P. (urednik serije): *Penguin English Photocopiables*, Longman

Rječnici i gramatike

1. *Oxford Advanced Learner's Dictionary*
2. **LONGMAN**
3. Murphy, R: *English Grammar in Use* (CUP)
4. *Advanced Grammar in Use* (CUP)

10. PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA/CA I STRUČNIH SARADNIKA/CA

Engleski jezik u stručnoj školi mogu predavati nastavnici/e koji/e su završili/e četvorogodišnje studije engleskog jezika i književnosti i stekli/e zvanje profesor/profesora engleskog jezika i književnosti ili diplomirani filolog engleskog jezika i književnosti.

Katalog znanja - predmetni program **ENGLISKI JEZIK, II strani jezik** za srednje stručne škole prilagodila je Komisija u sastavu:

Fadila Kajević, predsjednik
Divna Paljević Šturm, član
Marina Babić, član
Tatjana Jakanović, član

